

PN-II-ID-PCE-2011-3-0249

RELEVANȚA EVOLUȚIEI CONCEPTULUI DE FAMILIE ASUPRA ORDINII SUCCESORALE ÎN MOȘTENIREA LEGALĂ – INVESTIGAȚIE SOCIO-JURIDICĂ, RELIGIOASĂ ȘI FILOSOFICĂ

director de proiect: Mircea-Dan BOB

RAPORT ȘTIINȚIFIC 2014

Anul 2014 a fost destinat, conform Planului de realizare a proiectului pentru anii 2014-2015, în conformitate cu planul stabilit, atingerii următoarelor obiective:

- efectuarea unui stagiu de documentare în străinătate (A);
- achiziționarea de cărți și continuarea abonamentului la revistele de specialitate și baza de date internaționale (B);
- întreținerea și actualizarea paginii de internet a proiectului (C);
- diseminarea rezultatelor cercetării (D)
- documentarea în vederea elaborării unui curs de drept notarial (E).

(A) Stagiul de documentare în străinătate

A fost efectuat de directorul de proiect, conf.dr. Mircea Dan BOB, în perioada 7-23 februarie, la Universitatea Paris II „Panthéon-Assas”. Documentarea s-a realizat la Sala de drept privat a Facultății de drept din cadrul numitei universități, sub îndrumarea și cu colaborarea d-lui. profesor Michel Grimaldi, directorul Sălii și al masterului de Drept notarial.

Am avut astfel acces la cărți, reviste și baze de date extensive, care ne-au ajutat în completarea datelor comparative necesare temei proiectului nostru. Rădăcina comună franceză, existentă în vechiul nostru cod civil, nu mai este unica inspirație pentru noul cod civil român. În materia drepturilor soțului supraviețuitor, legiuitorul român s-a depărtat încă din 1944 (prin DL nr.

319) de tradiția legislativă a împrumutului francez, preluând texte inspirate de codul civil german din 1900 și justificate de soluțiile existente în vechiul drept românesc (cel dinaintea de 1865). Dar componența claselor de moștenitori a rămas neschimbată și francezii au introdus în 2002 o reformă similară principial: creșterea rolului soțului supraviețuitor în devoluțiunea succesorală legală. Compararea experiențelor fundamental similare, divergente parțial în perioada 10 iunie 1944 – 1 iulie 2002 și apoi revenite pe același făgaș, ne-a apărut ca benefică și totodată necesară pentru efortul nostru de a evalua calitatea soluțiilor legale din noul cod civil român față de configurația sociologică actuală a familiei.

(B) Baza materială de documentare

Am urmărit asigurarea continuității în documentare, prin reînnoirea abonamentelor la revistele franceze și italiene abonate și în anii anteriori, respectiv la baza de date Lextenso, de a cărei utilitate ne-am bucurat și în anii precedenți.

(C) Pagina internet http://dreptroman.ro/?page_id=632 a continuat să fie întreținută și actualizată de directorul de proiect, ca și în anii anteriori.

(D) diseminarea rezultatelor cercetării s-a realizat pe mai multe direcții.

1) Anul trecut, raportasem în curs de apariție trei materiale.

a) primul este o carte, mai precis volumul conținând lucrările colocviului internațional bilingv româno-francez „Relevanța evoluției noțiunii de familie asupra ordinii succesorală legale / Les changements de la notion de famille et leur influence sur l'ordre successorale légale” (19-20 aprilie 2013, București). Varianta franceză fusese publicată încă din 15 iunie 2013, rămânând ca materialele să fie traduse în limba română și publicate și acestea. Munca în acest sens a fost finalizată ulterior raportării noastre din toamna anului 2013, mai precis în luna decembrie a aceluiași an: „Evoluția noțiunii de familie și influența acesteia asupra ordinii succesorală legale – Lucrările colocviului internațional desfășurat la București, 19-20 aprilie 2013”, (coord. Mircea Dan BOB), Ed. Monitorul oficial, București, 304 pp. tirajul a fost de 3000 de exemplare, dintre care 500 achitate din fondurile proiectului și restul de 2500 suportate de UNNPR, pentru a fi distribuite gratuit notarilor publici din România.

b) cel de-al doilea material este comunicarea susținută de directorul de proiect pe data

de 9 octombrie 2013, în cadrul conferinței naționale „Noul Cod civil român la doi ani de la intrarea în vigoare. Probleme teoretice și practice”, organizată la București, de către Institutul de cercetări juridice „Acad. Andrei Rădulescu” din cadrul Academiei Române. Tema a fost „Ce se întâmplă dacă succesorul nu acceptă nici nu renunță?” și a pornit de la realitatea frecventă în practică a planificărilor opțiunii succesoriale prin înțelegere între soț și supraviețuitoare și descendenții defunctului. Am arătat cum vechiul cod civil moștenise texte ce au pus în dificultate practica judiciară, dar Curtea de Casație a ajuns la soluția (împrumutată din practica franceză) a considerării succesibilului inactiv ca străin de moștenire. Soluția a fost reconfirmată și după 1950, în pofida modificărilor legislative implicate de schimbarea de regim politic. Comisia ce a elaborat amendamentele la Codul civil din 2004 a încercat să dea o altă soluție, transformându-l pe respectivul succesibil în acceptant tacit; dezbaterea din Parlament a demolat intenția Comisiei prin schimbarea arhitecturii textelor, astfel că – am concluzionat în comunicare – am ajuns practic la aceeași deficiență normativă, ce ne conduce tot la soluția străinului de moștenire. Rezolvarea noastră a fost împărtășită de autorii ce au publicat ulterior cercetări în această chestiune, iar modificarea legislativă a textului art. 1112 c.civ. a mers exact în sensul semnalat de noi (v. Legea nr. 138/2014, art. V pct. 1).

Pentru vizibilitatea cercetării, cele mai bune comunicări prezentate la reuniunea de mai sus au fost solicitate pentru publicare în traducere engleză. Printre acestea s-a regăsit și a noastră, apărută în limba engleză, în volumul reuniunii în format **ISI proceedings** : „What happens if a successor neither accepts nor renounces? The former Romanian Civil code reloaded”, în «National Conference "The New Romanian Civil Code, two years after its entry into force. Theoretical and practical problems», October, 9, 2013, Bucharest (Romania)", volum electronic indexat ISI, Medimond S.r.l. - Monduzzi Editore International Proceedings Division - Bologna, 2014, pp. 83-88.

c) studiul cu titlul „The Struggle for Recognition or the Victorious Slave (Incursion into the Sphere of Legal and Theological Definition of the Family)”, elaborat de către profesorul Ioan Chirilă, membru al echipei de cercetare, a apărut în volumul 13 nr. 37 (2014) în **revista cotate ISI „Journal for the Study of Religions and Ideologies”** (<http://jsri.ro/ojs/index.php/jsri/article/view/726>).

2) În altă direcție, directorul de proiect a participat în perioada 17-18 noiembrie 2014 la *Conferința internațională bienală a Facultății de Drept și Științe Administrative din Timișoara,*

lasecțiunea VII *Comparative law*, având tema *Comparison in Humanities. The stakes of interdisciplinarity*, cu comunicarea *Influences of stoic philosophy on classical Roman law*.

Prezentarea va contribui la partea istorică de fundamentare a cercetării noastre, concentrându-se asupra temeiurilor filosofice și modului de apariție a instituției rezervei succesoriale, instrument de solidaritate familială în codul nostru civil. Am evidențiat ponderea conceptelor filosofiei stoice asupra parcursului legislativ ce a dus la elaborarea legii Falcidia (anul 40 a.Chr.), prima reglementare a rezervei succesoriale în spațiul european și sursă de inspirație pentru vechiul drept românesc cutumiar și scris.

3) în data de 21.X.2014, a avut loc în sala P6 a Facultății de Drept din cadrul UBB Cluj-Napoca, colocviul cu participarea profesorilor și studenților, pe care îl preconizasem încă din startul cercetării. Acesta a fost organizat cu Asociația „Henri Capitant” a prietenilor culturii juridice franceze și, beneficiind în principal de participarea studenților de la masterul francofon „Droit privé comparé”, s-a desfășurat exclusiv în limba franceză. Tema de dezbatere a fost *Le conjoint survivant et la famille*. Publicitatea manifestării a fost asigurată și prin publicarea pe situl internațional al Asociației Capitant: <http://www.capitant.ro/agenda/2014.html>.

Situația publicațiilor pentru anul 2014 este deci următoarea:

Tip Publicație	Reviste BDI		Reviste ISI		Vol. conferințe ISI		Vol. conferințe		Cărți / Capitole cărți	
	programat	apărute	programat	apărute	programat	apărute	programat	apărute	programat (în 2013)	apărute (în 2014)
2014	-	-	1	1	1	1	-	-	1	1

(E) În fine, directorul de proiect a terminat de strâns toată documentația necesară elaborării cursului de Drept notarial, care este actualmente în lucru.

Concluzie

Membrii echipei de cercetare și-au îndeplinit misiunile stabilite. Mai rămâne pentru anul

2015 ca directorul de proiect să elaboreze volumul final al proiectului de cercetare, care va fi sinteza detaliată și îmbogățită în formă de monografie a rezultatelor obținute.

Cluj-Napoca, 25 noiembrie 2014